

RECENZIJOS

LATVIJOS TSR BIBLIOTEKININKŲ MOKSLO DARBAI

Latvijos TSR bibliotekininkystės mokslo darbus leidžia Valstybinė V. Lācio biblioteka. Pirmasis darbų tomas buvo išleistas 1964 metais¹. Antroji darbų knyga — jungtinis II—III tomas buvo išleistas po ilgokos pertraukos — tik 1970 metais. Kiti tomai buvo išleisti daugmaž reguliariai: IV tomas — 1973 metais, V tomas — 1974 metais, VI tomas — 1977 metais, VII ir VIII tomai — 1979 metais.

Nuo VI-ojo tomo keičiamas darbų pavadinimas, vietoje „Darbai“ jie dabar vadinami: „Bibliotekininkystės aspektai: Knyga — Skaitytojas — Biblioteka — Bibliografija“². Kartu pradedama nauja, dviguba tomų numeracija: I (VI), 2 (VII) ir t. t. Ateityje, kaip rašoma I (VI)-ojo tomo pratarėje, ketinama darbus leisti metiniu periodišku. Beje, paskutinis, 3 (VIII)-asis, darbų tomas turi ir tarptautinį periodinių leidinių standartinį numerį — ISSN 0135-8820.

Išleistųjų tomų apimtis gana skirtinga — nuo 123 p. (3 (VIII)-asis tomas) iki 431 p. (IV-asis tomas). Darbai leidžiami 100 (I-asis tomas — 500) egz. tiražu. Straipsniai darbuose spausdinami latvių arba rusų kalba, pateikiant reziumė atitinkamai rusų arba latvių kalba ir viena Vakarų Europos kalba, dažniausiai — anglų, bei retkarčiais — vokiečių ar prancūzų kalba.

Septyniose darbų knygose paskelbta daugiau kaip 70 straipsnių bei informacijų, keletas publikacijų.

Kaip rašė redkolegija pirmojo tomo pratarėje, Latvijos TSR valstybinės bibliotekos kolektyvas „vykdo mokslo tiriamąjį darbą bibliotekininkystės, bibliografijos ir latviškos knygos istorijos klausimais“, ir darbų išleidimas „bus tam tikra atliktos darbo ataskaita“ (t. 1, p. 5). Todėl neatsitiktinai didelė straipsnių dalis skiriama įvairiems Latvijos TSR valstybinės bibliotekos darbo klausimams. IV-asis tomas ištisai skirtas Latvijos TSR valstybinės bibliotekos 1919—1970 metų veiklai nušviesti. Jame išspausdinti straipsniai bibliotekos istorijos, fondų komplektavimo, katalogų sistemos sudarymo, skaitytojų aptarnavimo, bibliografinio bei metodinio darbo klausimais. Beveik kiekviename tome skelbiamos Latvijos TSR valstybinės bibliotekos rankraščių skyriaus veiklos ataskaitos, publikuojami atskiri rankraščiai.

Nemaža straipsnių dalis skiriama Latvijos TSR valstybinių masinių bibliotekų darbo klausimams: jų fondų komplektavimui, bibliografinio darbo vystymui, knygos propagavimui ir pan. Daug dėmesio skirta masinių bibliotekų centralizavimo bei kaimo ir miesto skaitytojų aptarnavimo centralizacijos sąlygomis klausimams nagrinėti.

Nuo pirmųjų tomų darbuose spausdinami ir kitų Rygos mokslinių bibliotekų darbuotojų straipsniai bei medžiaga apie mokslinių bei specialiųjų bibliotekų darbą. Buvo išspausdinti straipsniai apie pramonės darbuotojų bibliotekinio-

¹ Raksti (Latvijas PSR valsts bibliotēka.— 1964, t. 1.— 200 p.

² Bibliotēku zinātnes aspekti / V. Lāča Latvijas PSR valsts bibliotēka: Grāmata-Lasītājs-Bibliotēka-Bibliogrāfija.— 1977, t. 1 (VI).— 147 p.

bibliografinio aptarnavimo vieningos sistemos kūrimą (II—III t.), apie Latvijos aukštųjų mokyklų bibliotekas (I(VI) t.), apie Latvijos TSR Mokslių Akademijos bibliotekas (2(VII) t.) ir kt. I(VI)-ojo tomo pratarinėje redakcijoje kviečia aktyviai bendradarbiauti mokslo darbuose ne tik visų bibliotekų, bet ir knygų rūmų bei leidyklų darbuotojus.

Nemaža straipsnių yra skirta latviškos knygos bei Latvijos bibliotekų istorijai. Darbuose buvo išspausdinti žinomo latvių knygos istorijos tyrinėtojo A. Apinio straipsniai apie latvių XVIII amžiaus antros pusės — XIX amžiaus pirmos pusės rankraštinę knygą (t. I), apie atskirus knygų leidėjus bei platintojus (t. V, I(VI), 2(VII) ir kt.). Iš bibliotekų istorijai skirtų straipsnių paminėtini F. Rancans straipsnis apie bibliotekų šviečiamąją ir visuomeninę-politinę veiklą XIX amžiuje ir XX amžiaus pirmaisiais dešimtmečiais (t. II—III), A. Brempeles — apie nelegalias bibliotekas Latvijoje nuo XIX amžiaus paskutiniųjų dešimtmečių iki 1917 metų (t. V), A. Purinšo — apie socialistinių bibliotekų darbo pertvarkymą Latvijoje 1940—1941 metais (t. I(VI)) ir kt.

Latviją su Lietuva sieja teritorijos artumas, ekonominiai bei kultūriniai ryšiai. Dėl to neatsitiktinai latvių bibliotekininkų mokslo darbuose galima rasti Lietuvos kultūrą bei bibliotekas liečiančios medžiagos.

Pirmajame darbų tome greta kitų Latvijos TSR valstybinės bibliotekos rankraščių fondų publikacijų buvo paskelbtas žinomo latvių poeto J. Rainio rašinys apie Lietuvą (p. 185—187). Rašinys datuojamas 1923—1925 metais, kada J. Rainis itin domėjosi Lietuva.

Publikacijoje kalbama apie lietuvių kultūrą, minimi V. Vydūno, K. Petrausko, M. K. Ciurlionio vardai.

Minėtoje A. Brempeles nelegalių bibliotekų istorijos studijoje pateikiama faktų, liečiančių ir Lietuvos bibliotekų istoriją. Čia, pavyzdžiui, remiantis spausdintu šaltiniu (Steinbergs V., Vilsons A. J. Jansona-Brauna drive. — Rīga, 1957) bei 1905 metų revoliucijos dalyvio P. Birgerto (1881—1956) prisiminimais, rašoma, kad vienu iš pirmųjų socialistinių idėjų propagandistų Liepojoje buvęs geležinkelio telegrafistas Ambrozaitis ir kad jis 1891 metais Liepojos gimnazistų rateliui perdavė apie 60 knygų ir brošiūrų bibliotekėlę, gautą iš Vilniaus (p. 116). Dar reikia priminti, kad, kaip rašoma „Mažonoje lietuviškojoje tarybinėje enciklopedijoje“ (t. I, p. 54), Jonas Ambrozaitis (1856—1916) — pažangus visuomenės veikėjas, vienas pirmųjų pradėjęs skleisti socialistines idėjas Liepojos ir Šiaulių darbininkų tarpe bei gabenęs socialistinę literatūrą iš Vilniaus į Liepoją. Apie bibliotekas enciklopedijoje nekalbama.

Tame pačiame straipsnyje, pasiremiant Latvijos TSR centrinio valstybinio archyvo dokumentais, minima ir kita mums įdomi biblioteka. XX amžiaus pradžioje Latvijoje kūrėsi Pabaltijo latvių socialdemokratų darbininkų organizacijos pagrindinių bibliotekų tinklas. Ypač platų bibliotekų tinklą turėjo Liepojos organizacija. Vieną iš tokių bibliotekų 1909—1910 metais Liepojoje buvo sukūrę ir lietuviškos grupės nariai (p. 126).

Latvių bibliotekininkų mokslo darbais — reikšmingas tarybinės bibliotekininkystės leidinys.

KLEMENSAS SINKEVICIUS